

Predlog budžeta i fiskalne strategije Republike Srbije 2025-2027: Potreba za transparentnim, razvojno orijentisanim i institucionalno utemeljenim pristupom fiskalnoj politici

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU) je analizirao predlog budžeta Republike Srbije za 2026. godinu i Fiskalnu strategiju za period 2025-2027. godine. Analiza ukazuje na sistemske probleme koji ograničavaju razvojni potencijal Srbije i njenu sposobnost da se pripremi za članstvo u Evropskoj uniji: odsustvo strateškog planskog okvira, politizovano odlučivanje, izrazitu netransparentnost budžetskih procedura, i pristrasnost ka krupnim, *ad hoc* politički opredeljenim merama umesto programa koji podižu produktivnost i razvojni kapacitet društva.

Strukturne slabosti ekonomske politike ugrožavaju konkurentnost privrede. Realna apresijacija dinara i porast troškova proizvodnje za izvoznike, uz odsustvo programa za povećanje produktivnosti, rezultiraju smanjenjem privatnih investicija i, po prvi put u 2025. godini, stagnirajućim ili čak opadajućim izvozom domaćih malih i srednjih preduzeća.

Bez temeljitih reformi, društveni i privredni razvoj osuđeni su na nizak rast BDP-a bez razvoja društva i uz dalje produbljivanje ekonomskih razlika među građanima.

Ključne preporuke

Transparentnost i odgovornost:

- U pogledu upravljanja javnim investicijama, paralelno sa ispunjavanjem obaveza preuzetih u Reformskoj agendi (usvajanje pozicionog papira i Akcionog plana do kraja 2026, i ukidanje izuzeća od javnih nabavki do kraja 2027.godine) uspostaviti javno dostupnu platformu za praćenje svih javnih investicija, uključujući objavu svih ugovora, investicionih planova, praćenje realizacije i pripadajućih nabavki sa obrazloženjima, čak i za projekte izuzete iz Zakona o javnim nabavkama.
- Uprkos pokretanju budžetskog portala i formalnom „pozivu građanima“ od strane Ministarstva finansija, neophodno je suštinski otvoriti proces konsultacija sa zainteresovanim stranama, i to znatno pre formulisanja predloga budžeta Vlade, kroz inkluzivan i pristupačan mehanizam učešća, a ne kroz ograničene aktivnosti zasnovane na kvizovima ili zatvorenim onlajn formatima.
- Radikalno povećati transparentnost ključnih projekata i programa, uz povezano prikazivanje suštinski povezanog trošenja.
- Predlog budžeta bi trebalo prikazivati zajedno sa procenom realizacije tekuće godine, a obrazloženja treba da uključe jasan pregled ostvarenja tokom godine. Na taj način

postaje vidljivo u kakvim se okolnostima budžet usvaja i koliko su projektovane brojke za narednu godinu realistične.

Regulatorni i strateški okvir:

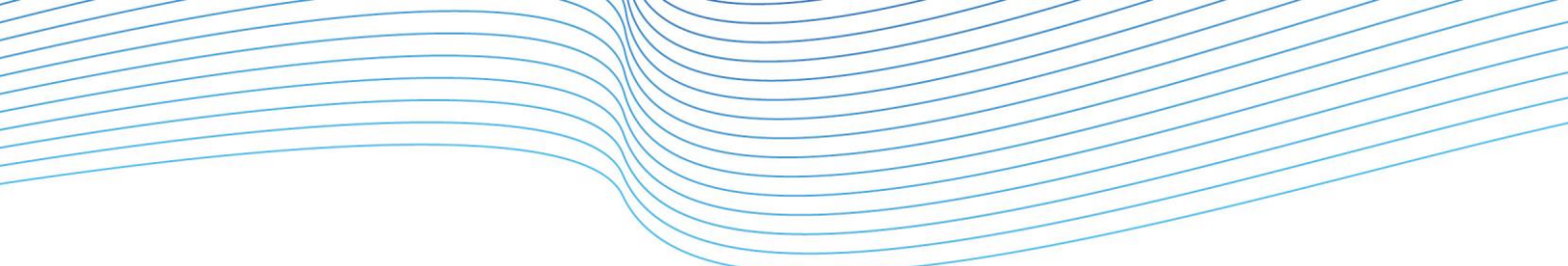
- Pristupiti izradi Plana razvoja i Investicionog plana u skladu sa Zakonom o planskom sistemu, uz proaktivno uključivanje svih zainteresovanih strana.
- Ponovo pokrenuti i dovršiti reformu sistema plata i nagrađivanja zaposlenih u javnom sektoru donošenjem novog sistemskog zakona i podzakonskih akata koji, oslanjajući se na principe nekadašnjeg (sada nevažećeg) Zakona o sistemu plata u javnom sektoru iz 2016, uvode transparentne platne razrede i jasne kriterijume napredovanja i nagrađivanja.
- Uspostaviti studije društvene isplativosti kao obaveznu proceduru pre početka izvođenja radova na svim velikim investicionim projektima.
- Ograničiti veličinu tekuće rezerve i logički i kvantitativno je povezati sa rizicima za koje su namenjene. Istovremeno, uvesti veću transparentnost njihovog trošenja i potpuni obuhvat namena za koje su prepoznati u analizi rizika.

Razvojna orijentacija i podrška privredi:

- Ispravljanje poreske diskriminacije malih i srednjih preduzeća (MSP) u odnosu na velika preduzeća, u sklopu usklađivanja poreskih šema sa EU sistemom državne pomoći koje je najavljeno u Reformskoj agendi.
- Uspostaviti državni garancijski fond za podršku izvozu MSP u iznosu od najmanje 15 miliona evra iz neobrazložene budžetske linije za „ulaganja od posebnog značaja“.
- Smanjiti poresko opterećenje najnižih zarada i povećati progresivnost oporezivanja, u skladu sa višegodišnjim preporukama civilnog sektora i dobrom međunarodnom praksom.
- Preusmeriti podršku od jednostavnih subvencija ka programima koji grade kapacitete i sinergije, stvarajući dodatnu vrednost koja prevazilazi trošak.

Sektorske reforme i priprema za EU:

- Uspostaviti Zeleni fond uz reformu naknada koja uključuje nove naknade iz zakona vezanih za CBAM regulativu (Zakon o porezu na emisije sa efektom staklene bašte i Zakon o porezu na uvoz ugljenično intenzivnih proizvoda).
- Hitno započeti pripremu transformacionih programa za smanjenje emisija i prilagođavanje klimatskim promenama i regulatorne promene u EU.
- Započeti suštinske reforme u ključnim sektorskim politikama: poljoprivredi, zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju i socijalnoj zaštiti.

Razvojni planovi i programsko razmišljanje, uz široko učešće građana i privrede, neophodni su da bi se identifikovali prioriteti koji jačaju produktivnost i sinergije. Sprovođenje takvih programa zahteva jake institucije sposobne da deluju sa jasno definisanim ciljevima. Bez snažnih i decentralizovanih institucija koje obezbeđuju sinergiju u delovanju svih delova društva i privrede, Srbija ne može da dalje da se razvija niti da se osposobi za članstvo u Evropskoj uniji.

Detaljnu analizu budžeta i fiskalnih politika možete pronaći u priloženom [aneksu ovog dopisa](#).

Beograd, 28. novembar 2025. godine

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji